

Nr 66.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om restitution i vissa fall av tilläggsskatt å bensin, som användes vid jordbrukets drift, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 mars 1950 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 178, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatten å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1949 — förordna om restitution av tilläggsskatt å sådan bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1951.

Till utskottets behandling ha överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 456 av herrar *Hällgren* och *Spetz* samt II: 551 av herr *Utbult m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 178, med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om restitution i vissa fall av tilläggsskatt å bensin, som användes vid jordbrukets drift, besluta,

att de förslag, som framlagts av de med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1948 tillkallade sakkunniga med skrivelse den 30 november 1949 i avseende å restitution av tilläggsskatt å bensin, som förbrukas vid det yrkesmässiga fisket, skola lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1950,

samt att samma sakkunnigas förslag till Kungl. Maj:t den 1 mars 1949 om restitution av tilläggsskatt för bensin, som under den gångna tiden använts för yrkesmässigt bedrivet fiske, antages av riksdagen,

därvid det i båda fallen torde få ankomma på vederbörande utskott att utforma erforderliga författningsbestämmelser»;

2) de likalydande motionerna I: 457 av herr *Karl Persson m. fl.* och II: 550 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 178 måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att från och

med budgetåret 1950/51 förordna om restitution av såväl tilläggsskatt som ordinarie skatt på bensin, som användes i jordbruksdriften, trädgårdsodlingen samt av det yrkesmässigt bedrivna fisket enligt vad tillkallade sakkunniga föreslagit i sitt den 30 november 1949 avgivna betänkande och med de jämkningar i beräkningen av minimiförbrukningen och av de s. k. normalen, som i motionerna angivits; samt

3) motionen I: 458 av herr *Falk*, vari hemställts, »dels att riksdagen måtte besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatt å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1949, förordna om restitution av all skatt å bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden 1 januari 1950—30 juni 1951, dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om skyndsamt utredning angående vägskattens fördelning på fordon och drivmedel samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit de under motionstiden vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 164 av herrar *Wehtje* och *Carl Eric Ericsson* samt II: 198 av herr *Edström*, vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning med beaktande av i motionerna anförda synpunkter angående utvidgning av rätten till restitution å skatt för bensin och motorbrännolja, som förbrukas av industriföretag annorledes än såsom drivmedel för fordon, som trafikera allmänna vägar.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 164, I: 458, II: 550 och II: 551.

I enlighet med utskottets hemställan i memorial nr 60 har riksdagen vid vårsessionen beslutat att till innevarande års höstsession uppskjuta behandlingen av nu berörda proposition jämte förenämnda motioner.

Beskattningen av bensin regleras genom förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit (jfr SFS 1948:368). Skatten å bensin — som ursprungligen utgick med 6 öre för liter och därefter successivt höjts — har sedan den 1 januari 1946 utgjort 18 öre för liter.

Enligt förordningen den 5 mars 1948 (nr 81) om tilläggsskatt å bensin skall — utöver nyssnämnda skatt av 18 öre för liter — från och med den 1 april 1948 utgå tilläggsskatt å bensin med 27 öre för liter. De i 1929 års förordning meddelade bestämmelserna rörande skatt å bensin skola tillämpas jämväl i fråga om tilläggsskatten.

Genom förordning den 2 juni 1950 (nr 414), vilken träder i kraft den 1 januari 1951, har den särskilda skatten å bensin enligt 1929 års förordning fastställts till 25 öre för liter. Samtidigt upphävdes nyssnämnda förordning den 5 mars 1948 (nr 81) om tilläggsskatt å bensin.

Rätten till restitution av skatt å bensin regleras i 5 § 1929 års förordning. Enligt vad i nämnda paragraf stadgas må restitution av skatt åtnjutas i följande fall, nämligen:

a) för bensin eller motorsprit, som i oförändrat skick utföres till utrikes ort eller svensk frihamn;

b) för bensin eller motorsprit, som med eller utan tillsats av annat ämne användes för framdrivande av tåg eller fordon å järnväg eller av luftfartyg, härunder inbegripet start av icke motordrivet flygplan, eller av motorbåt vid yrkesmässigt utövande av fiske;

c) för bensin och motorsprit, som vid tillverkning av motorer användes för avprovning av motorer å provbädd eller å annan dylik anordning utan att därvid transportmedel framföres; samt

d) för bensin, som med eller utan tillsats av annat ämne användes för annat tekniskt ändamål än motordrift.

I 6 § 1929 års förordning föreskrives, att restitution i det under a) angivna fallet må åtnjutas allenast för så vitt utförseln omfattar en myckenhet av minst 500 liter bensin eller motorsprit på en gång. Vidare stadgas i samma paragraf, att restitution i fall som avses under b)—d) må åtnjutas allenast i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, samt att — där beträffande förbrukning av bensin inom viss näringsgren ur kontrollsynpunkt eller eljest på grund av särskilda omständigheter hinder möter mot restitution — Konungen äger föreskriva, att i stället återbäring skall ske sålunda, att visst med hänsyn till beräknad förbrukning bestämt belopp skall efter förordnande av Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, användas för näringsgrenens främjande.

I kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 370) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser angående återbäring av sådan skatt. Sålunda stadgas i sagda kungörelse bl. a., att i de under b)—d) omnämnda fallen — förutom såvitt angår bensin eller motorsprit, som användes vid yrkesmässigt utövande av fiske — vederbörande förbrukare i regel äger rätt till restitution med skattens hela belopp. I 5 § nämnda kungörelse föreskrives emellertid att sådan restitution icke må åtnjutas för mindre myckenhet än 500 liter för varje kvartal. Beträffande återbäring av skatt å bensin eller motorsprit, som användes för framdrivande av motorbåt vid yrkesmässigt fiske, skall enligt 9 § samma kungörelse gälla vad Kungl. Maj:t och riksdagen därom för varje budgetår besluta. Enligt 7 § skall kostnaden för kontrollen över restitutionen bestridas av den som begagnar sig av rätten till restitution.

I propositionen har redogörelse lämnats för vad som förekommit vid 1948 och 1949 års riksdagar rörande frågan om rätt till restitution av skatt för bensin, som användes vid jordbrukets drift eller vid yrkesmässigt bedrivet fiske. Vidare har i propositionen redogjorts för de åtgärder, som Kungl. Maj:t — i anledning av riksdagsbeslut nämnda år — vidtagit för restitution av tilläggsskatt å bensin. Utskottet tillåter sig att härutinnan hänvisa till propositionen (s. 3—5).

Sedan 1948 års riksdag hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning rörande frågan om rätt till restitution av skatt å bensin, som användes vid jordbrukets drift eller för yrkesmässigt bedrivet fiske, och sakkunniga den 12 november 1948 tillkallats för verkställande av den begärda utredningen, hade sakkunniga den 30 november 1949 avgivit betänkande med förslag till restitution i vissa fall av bensinskatt. I propositionen (s. 6—7) har en sammanfattning lämnats av de sakkunnigas förslag ävensom av innehållet i vissa utlåtanden, som efter remiss avgivits över de sakkunnigas betänkande.

Departementschefen har i anslutning till det i propositionen framlagda förslaget anfört följande.

»Frågan om rätt till restitution av skatt för bensin, som användes i jordbrukets drift eller vid yrkesmässigt bedrivet fiske, har vid åtskilliga tillfällen under de två senaste årtiondena varit föremål för överväganden. Särskilt under tiden från och med år 1948, då bensinskatten avsevärt höjdes, har denna fråga — såsom framgår av 1948 och 1949 års riksdagshandlingar — ägnats stor uppmärksamhet från statsmakternas sida. Då spørsmålet tidigare varit föremål för prövning har varje gång konstaterats, att en utvidgning av restitutionsrätten till att omfatta nu berörda områden vore en i hög grad komplicerad fråga, och något godtagbart förslag till restitutionsrättens närmare utformning har icke heller kunnat framläggas.

Jämväl av den senast verkställda sakkunnigutredningen bestyrkes, att en sådan lösning av restitutionsfrågan, som å ena sidan är enkel och rättvis och å andra sidan kan godtagas ur kontrollsynpunkt, är svår att finna.

De sakkunnigas förslag — som innebär att den restitutionsberättigade skall äga välja mellan olika alternativa restitutionssystem — har rönt stark kritik från åtskilliga remissinstansers sida. Denna kritik har i främsta rummet riktat sig mot att förslaget vore alltför invecklat; sålunda skulle, enligt vad vissa remissinstanser framhållit, den restitutionsberättigade — förutom att han i många fall skulle ställas inför ett tveksamt val mellan de olika restitutionssystemen — åsamkas ett vidlyftigt bokförings- och redovisningsarbete, och kontrollmyndigheterna skulle åsamkas ett administrativt merarbete utan att likväl kontrollen bleve effektiv. Vidare framhålles, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle medföra behov av viss förstärkning av länsstyrelsernas personal.

Även för egen del har jag — utan att nu taga ställning till frågan om det principiellt berättigade i kravet på restitution av bensinskatt för de här ifrågakvarande ändamålen — kommit till den uppfattningen att sakkunnig-

förslaget i vart fall icke kan utan en tidskrävande överarbetning läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Vid sådant förhållande uppkommer frågan, huruvida några omedelbara åtgärder av mera begränsad omfattning äro erforderliga på förevarande områden. I detta hänseende må erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut av 1948 och 1949 års riksdagar bemyndigats att förordna om restitution av tilläggsskatten å bensin, som förbrukades vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden den 1 april 1948—den 31 mars 1949 respektive den 1 april 1949—den 30 juni 1950; såsom framgår av vad förut anförts har detta bemyndigande hittills utnyttjats endast för tiden till och med den 31 december 1949. Det synes rimligt att, i den mån tilläggsskatt å bensin uttages för tid efter den 30 juni 1950, restitution av skatt för bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer får för nämnda tid åtnjutas i samma omfattning som tidigare. Jag tillstyrker i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att förordna om sådan restitution jämväl för tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1951.

I den förut omnämnda propositionen nr 188 till 1949 års riksdag behandlades särskilt frågan om restitution av tilläggsskatt för bensin, som använts vid yrkesmässigt bedrivet fiske under tiden den 1 maj 1948—den 30 april 1949. I detta hänseende uttalades i propositionen, att det då föreliggande förslaget av angivna skäl icke borde framläggas för 1949 års riksdag, varvid samtidigt framhölls att det i och för sig icke föreläge något hinder att vid 1950 års riksdag — sedan de sakkunnigas definitiva förslag framlagts och granskats — upptaga frågan om restitution av tilläggsskatt å bensin, som under tid före den 1 maj 1949 använts vid yrkesmässigt bedrivet fiske.

Beträffande frågan om en eventuell restitution av tilläggsskatt för bensin, som under redan förfluten tid använts vid yrkesmässigt bedrivet fiske, har vad de sakkunniga härutinnan föreslagit blivit föremål för kritik och olika meningar ha kommit till uttryck angående det lämpligaste förfarings-sättet. Med hänsyn härtill och till den ståndpunkt jag förut intagit till övriga nu aktuella restitutionsfrågor vill jag för egen del icke för närvarande taga ställning till spörsmålet om restitution av tilläggsskatt för bensin, som under den gångna tiden använts för yrkesmässigt bedrivet fiske. Jag kan sålunda icke förorda, att något förslag härutinnan nu framlägges för riksdagen.

Frågan om restitution av skatt för bensin och motorsprit, som vid över-syn och reparation av i bruk varande flygplansmotorer användes för motorernas avprovning å provbädd eller å annan dylik anordning, anser jag icke vara av sådan betydelse att ett särskilt förslag härom bör — utan avvaktan på lösningen av övriga restitutionsspörsmål — framläggas för riksdagen.»

Av innehållet i de förevarande *motionerna* må här återgivas följande.

Till stöd för de i de likalydande *motionerna* I: 456 och II: 551 framförda yrkandena har anförts bl. a., att det i propositionen framlagda förslaget ur fiskerinäringens synpunkt måste uppfattas såsom ett frångå-

ende av sedan länge givna utfästelser från statsmakternas sida. Det vore inte nog med att sakkunnigförslaget till definitiva restitutionsbestämmelser ställdes på framtiden — en framtid som bleve mycket avlägsen i betraktande av departementschefens yttrande om tidskrävande överarbetning — utan fiskerinäringen skulle såsom fallet varit vid 1949 års riksdag ställas i undantagsställning och allt fortfarande förvägras återbekommande av extraskatten å bensin. Detta ställningstagande strede uppenbart mot det av riksdagen år 1947 godkända uttalandet av föredragande statsrådet, att bensinskattemedel, som härrörde från i yrkesmässigt fiske förbrukad bensin, helt borde komma fiskerinäringen till godo. Vidare borde erinras om de uttalanden, som gjordes i andra kammaren vid ärendets behandling under 1949 års riksdag. Slutligen måste bringas i erinran dels fiskeristyrelsens uttalande, återgivet i 1950 års statsverksproposition, att det måste anses rättvist och billigt, att fiskerinäringen och dess utövare skulle erhålla kompensation för hela det belopp som de erlagt i bensinskatt, dels chefens för jordbruksdepartementet uttalande i samma proposition, att han utginge från att frågan om den form, i vilken fiskarena borde få gottgörelse för erlagd bensinskatt, skulle prövas i samband med de sakkunnigas förslag, varför vid beräkningen av anslaget till gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt hänsyn endast borde tagas till den ordinarie bensinskatten. Sistnämnda uttalande hade godkänts av riksdagen. Då Kungl. Maj:t icke ansett sig kunna framlägga utlovade förslag i ämnet, borde det ankomma på riksdagen att själv föranstalta om att det föreliggande trängande rättvisekravet tillgodosåges. Detta kunde enklast ske på det sättet, att riksdagen för sin del, redan i år, beslutade att de sakkunnigas förslag i vad det avsåge restitution av tilläggsskatt å bensin, som förbrukats vid det yrkesmässiga fisket, skulle lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1950 samt att ett av de sakkunniga i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 mars 1949 framlagt förslag om restitution av tilläggsskatt för bensin, som under den gångna tiden använts för yrkesmässigt bedrivet fiske, antoges av riksdagen.

Vid dessa två motioner har såsom bilaga fogats de sakkunnigas nyssnämnda skrivelse den 1 mars 1949 med förslag om införande av restitutionsrätt i fråga om viss del av tilläggsskatt å sådan bensin, som använts vid framdrivande av motorbåt för yrkesmässigt utövande av fiske under tiden den 1 maj 1948—den 30 april 1949.

I de likalydande motionerna I: 457 och II: 550 har erinrats om att bland de myndigheter och organisationer, som yttrat sig över de sakkunnigas betänkande, skilda meningar gjort sig gällande. Flertalet remissinstanser ställde sig kritiska mot de i betänkandet framlagda förslagen, medan andra funne den av de sakkunniga föreslagna lösningen av restitutionsfrågan godtagbar. Till de senare hörde Sveriges lantbruksförbund, som tillstyrkte att restitution av skatten på i jordbruksdrift förbrukad bensin snarast genomfördes enligt sakkunnigförslaget. Lantbruksförbundet före-

sloge dock vissa jämkningar. Sålunda hade förbundet framhållit beträffande normsystemet, att de normal, som skulle ligga till grund för tilldelningsberäkningen, syntes vara alltför lågt tillmätta. Lantbruksförbundet funne det därför angeläget, att justeringar i normalen vidtoges, så snart tillräcklig erfarenhet förelåge. I ett avseende borde dock enligt förbundets mening beräkningen av den normerande tilldelningen redan nu ändras. Det gällde förslaget att den mängd bensin, varå restitution kunde erhållas, beräknades efter brukningsdelens areal odlad jord med avdrag för vallen. Då traktorn alltmera tagits i bruk för vallskörden, framstode det såsom önskvärt, att även denna del av jordbruksdriften innefattades i normsystemet. Det borde kunna ske, utan att den av myndigheterna eftersträfvade garantien mot för stor skatterestitution eftersattes, eftersom alltjämt betydande delar av jordbruksarbetet icke komme att medtagas vid beräkningen av normalen. Enligt motionärernas mening hade de sakkunniga kommit fram till en tillfredsställande lösning av problemet om återbäring av såväl den tillfälliga som den ordinarie skatten på bensin, som användes inom jordbruket. Dock ansåge motionärerna, att förutsättningen för erhållandet av skattebefrielse borde vara, att den sammanlagda förbrukningen per år räknat överstege 100 liter, ävensom att trädgårdsodlingen erhöle samma rätt till restitution som jordbruket. Motionärerna kunde icke ansluta sig till den av departementschefen uttalade uppfattningen, att utredningsmännens förslag måste överarbetas, innan statsmakterna kunde fatta beslut i ämnet. Det vore svårt att se vad som skulle kunna vinnas genom en förnyad översyn utom att en lösning av denna för jordbruket betydelsefulla fråga ytterligare fördröjdes. De organisatoriska svårigheter, som kunde uppstå, borde icke vara omöjliga att bemästra med den erfarenhet myndigheterna vunnit beträffande restitutionen av tilläggsskatten på bensin.

I motionen I: 458 ha inledningsvis angivits de motiv som vid olika tillfällen framförts för att den bensin, vilken icke användes vid landsvägs trafik, icke skulle beskattas och därför ej betalas med högre pris än fotogen. Bensinskatten vore avsedd att bidra till täckande av kostnaderna för vägväsendet. Om därför fotogen ej beskattades, borde bensin, använd inom jordbruket, ej beskattas. Bensindriften gäve bättre effekt än fotogendriften vid lika stor cylindervolym, varför anskaffning av större och dyrare motorer än som erfordrades vid bensindriften bleve följden. Vid såväl import som inhemsk tillverkning medförde detta onödigt hög kapitalinvestering med åtföljande högre förbrukning av utländsk valuta. Smörjoljeförbrukningen vore cirka dubbelt så stor som vid bensindriften, varför smörjoljeimporten fördubblades med motsvarande slöseri med utländsk valuta. Bensindriften medförde enklare skötsel och vore därmed arbetsbesparande. Bensinskatten hade därför ogynnsamt påverkat traktorutvecklingen och maskinbeståndet i övrigt, vilket bleve av större betydelse ju mer traktorn användes för alla slags arbeten.

I motionen har vidare anförts, att eftersom frågan gällde om bensin eller

fotogen skulle kunna användas på jämförbart ekonomiskt sätt för den enskilde jordbrukaren och då bensen på grund av skattepolitiken vore $3\frac{1}{2}$ gånger så dyr som fotogen, vore det uppenbart, att man icke med kollektiv återbäring kunde främja den för landets nationalekonomi och den enskilde jordbrukaren önskvärda bensindriften. För jordbrukets del och för att kunna främja en övergång från fotogen finnes ingen annan lösning än att hela skatten på bensen restituerades på ett eller annat sätt eller borttoges. Därest man icke ansåge sig kunna följa det av de sakkunniga framlagda förslaget och eftersom tiden icke tilläte en ytterligare omarbetning av detsamma, hemställdes att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som gällde för restitution på tilläggsskatten (begränsad till vissa slag av arbeten) — restitution lämnades även på grundskatten 18 öre eller med sammanlagt 45 öre för liter. En sådan åtgärd hade redan diskuterats av bevillningsutskottet i dess betänkande nr 23/1948. Om restitution lämnades, efter nu gällande grunder för tilläggsskatten, för all skatt på bensen medförde detta icke några ytterligare svårigheter ur administrativ synpunkt. Härvid förutsattes dock att restitutionen utbetalades kvartalsvis eller i varje fall halvårsvis, om den förbrukade kvantiteten uppginge till 1 000 liter. Mot vad som i remissvaren över de sakkunnigas förslag framhållits om kontrollsvårigheten erinrades, att kontrollmöjligheterna rörande vid en viss gård förbrukad bensen vore betydligt större än nu godtagna kontrollmöjligheter, när det gällde att deklarerera på heder och samvete i efterhand förbrukad dieselolja och fotogen. Inom jordbruket hade man nämligen vissa normer att stödja sig på beträffande trolig förbrukning för olika arbeten och viss areal, och man hade två års erfarenheter från hittills tillämpad restitution av tilläggsskatten att bygga på. Den föreslagna åtgärden med begränsad restitution av all skatt borde emellertid icke betraktas annat än som ett provisorium i avvaktan på en lösning av skattefrågan på drivmedel.

I de likalydande motionerna I:164 och II:198 har anförts att sedan drivmedelsbeskattningen infördes, bensen fått en alltmer ökad användning inom industrien för andra ändamål än motordrift å landsvägar. Såsom de sakkunniga i sitt betänkande framhållit, utnyttjade åtskilliga industriföretag sålunda truckar eller lastbilar, vilka endast användes inom fabriksområden och icke vore inregistrerade. I andra fall användes bensen såsom drivmedel för transportabla eller stationära maskiner, såsom grävmaskiner, lyftkranar eller lastmaskiner. Exempel finnes också på att i industriell drift användes lastbilar eller traktorer, som droge vagnar å järnväg. Det finnes icke någon anledning att ur skattesynpunkt behandla den bensinanvändning, som skedde för nämnda ändamål, annorlunda än exempelvis användande av bensen för framdrivande av tåg. Det föreläge för närvarande icke möjlighet att erhålla restitution av skatt för de kvantiteter bensen, vilka förbrukades för nämnda ändamål, ett förhållande som i all synnerhet efter den år 1948 genomförda höjningen av skatten i icke oväsentlig mån inverkade på företagens produktionskostnader. För företag med

stora interna transporter kunde skatten på den bensin, som användes för dessa, stiga till mycket betydande belopp. Det kunde också befaras, att bensinskatten utgjorde ett hinder mot eljest önskvärda rationaliseringar av olika företags maskinpark. På grund härav syntes skäl föreligga för en utvidgning av restitutionsbestämmelserna till att avse jämväl bensin, som användes inom industrien för andra ändamål än för motordrift på allmänna vägar. Den ekonomiska betydelsen av ett bortfall av skatten på ifrågavarande slag av bensin syntes icke vara av någon avgörande storleksordning för statsverket. Inom Sveriges industriförbund hade utförts en beräkning av industriens förbrukning av bensin för andra ändamål än automobiltrafik. Beräkningen grundade sig på uppgifter, som lämnats av bränslekommissionen och som avsåge bensinförbrukningen under ransoneringen år 1948. Av uppgifterna framginge, att tilldelningen av bensin för ifrågavarande ändamål för ett år uppginge till ca 29 miljoner liter. Det skattebelopp, som med nuvarande skattesats belöpte å nämnda kvantitet, utgjorde ca 13 miljoner kronor. Av denna årsförbrukning utgjorde emellertid en icke oväsentlig del bensin som redan enligt nu gällande bestämmelser vore restitutionsberättigad. Sålunda åtnjöttes restitution av skatt för praktiskt taget hela årsförbrukningen av extraktionsbensin, vilken kunde beräknas uppgå till ca 6,7 miljoner liter. Vidare komme åtskilliga företag med tilldelning av bensin för industriella ändamål icke upp till en förbrukning av den storleksordning — 500 liter i kvartalet — som erfordrades för att restitution över huvud skulle ifrågakomma. De anförda synpunkterna gällde i tillämpliga delar jämväl övriga flytande drivmedel som vore beskattade eller alltså motorsprit och motorbrännolja.

Till utskottet har från *Aktiebolaget Farming, Nyköping*, inkommit en promemoria angående erforderliga investeringskostnader om restitution på jordbruksbensin icke erhöles samt vilka besparingar, som kunde göras därest bensin för jordbrukets traktorer bleve skattefria. I promemorian har anförts bl. a. följande. Av det traktormärke, som bolaget representerade, funnes 5 000 bensindrivna traktorer. Traktorägarna hade anskaffat bensintraktorer under förutsättning, att restitution skulle erhållas på bensinskatten. Det ovissa läge som nu rådde hade medfört, att flertalet hört sig för om möjligheterna för ombyggnad till fotogendrift, vilket bleve en ovillkorlig följd om skatterestitution icke erhöles. Kostnaden för en sådan ombyggnad uppginge till lägst 300 kronor per traktor och komme även att resultera i att motoreffekten reducerades med omkring 20 procent. Totalkostnaderna för ombyggnad av omkring 5 000 traktorer skulle medföra en investering av 1,5 miljoner kronor med försämrad effekt samt ökad bensin- och smörjoljeförbrukning som följd. Om traktorn dessutom måste förstöras i cylindervolym för att medgiva i stort sett samma effekt som vid bensindrif, komme kostnaderna att bliva lägst 4 miljoner kronor. Vid nyanskaffning av traktorer vore den frågan, vilka besparingar som kunde göras om bensin för jordbrukets traktorer bleve skattefria, av största be-

tydelse ur nationalekonomisk synpunkt. Om jordbrukaren icke kunde inköpa bensin till i stort sett samma pris som fotogen, komme han att nästan utan undantag välja icke skattebelagd fotogen. Ur statens synpunkt bleve det alltså icke fråga om några minskade skatteintäkter, om den enskilde jordbrukaren finge skattefri bensin. Däremot komme landet att åsamkas ökade utgifter om jordbrukaren valde fotogendrift. En årlig nyanskaffning av ca 10 000 fotogentraktorer skulle kräva minst 12 miljoner kronor större investering per år än vid anskaffning av bensintraktorer. Smörjoljeförbrukningen vid fotogendrift bleve cirka dubbelt så stor som vid bensindrif, varför importkostnaderna för smörjolja ökades med 3,5 miljoner kronor per år. Bränsleförbrukningen vid fotogendrift vore större än vid bensindrif, varför importkostnaderna för bränslet ökades med minst 1 miljon kronor per år. Ur beredskapssynpunkt vore även bensinmotorn att föredraga, enär den krävde minst ombyggnad vid användning av t. ex. gengas såsom ersättningsbränsle.

Utskottet har under hand från *Lantbrukshögskolans maskintekniska institution, Ultuna*, införskaffat yttrande rörande bensindrifens överlägsenhet över fotogendriften i fråga om traktorer. Av innehållet i institutionens yttrande må här återgivas följande.

Med ledning av vissa uppgifter i propositionen nr 245/1950 och med kännedom om den ungefärliga traktorförsäljningen under år 1950 kunde det antal traktorer av vanlig typ, som våren 1951 komme att finnas i det svenska jordbruket, uppskattas till i runt tal 60 000 stycken. Av dessa kunde ca 45 000 beräknas vara utrustade med förgasarmotorer för fotogendrift. Fotogentraktorernas årliga totala förbrukning av fotogen kunde uppskattas till i runt tal 150 000 m³. Motsvarande smörjoljeförbrukning vore ca 6 200 ton. I fråga om traktorernas användbarhet vid bensindrif resp. fotogendrift ville institutionen framhålla, att fotogentraktorn vore mindre lämpad för lätta körningar än bensintraktorn. Detta förhållande bleve med varje år till större olägenhet på grund av att traktorerna alltmer togs i bruk för lätta arbeten. Över huvud taget bleve en traktor mera användbar om den kördes på bensin än på fotogen. Vidare bleve smörjoljeförbrukningen mindre vid bensindrif än vid fotogendrift. Efter en fullständig övergång till bensindrif skulle de 45 000 fotogentraktorernas smörjoljeförbrukning kunna reduceras till 3 100 ton per år. I realiteten bleve besparingen sannolikt något lägre på grund av att smörjoljan icke byttes i fotogentraktorerna så ofta som föreskrevs. — Vid provningar utförda av den statliga provningsanstalten för traktorer i Lincoln i Nebraska, U. S. A., hade bensindriften lämnat 5—28 % högre effekt än fotogendriften, i medeltal 13 %, vid prov verkställda med 12 olika traktortyper. Vid statens maskinprovningar i Sverige hade för ett par fabrikat uppmätts en ökning av effekten på 20 à 25 %. Växlingarna vore sålunda stora för olika traktorer, men effektoökningen vore påtaglig. I brist på undersökningsresultat från alla i Sverige sålda traktorer med förgasarmotor utginge institutionen vid sina

kalkyler från medeltalssiffran från U. S. A., nämligen 13 % effektökning. — Fotogentraktorerna hade hållit sig dyrare än bensintraktorerna, uppgående till ungefär 200 kronor eller något mera vid en motorstorlek av ca 20 hästkrafter. Det vore främst skillnaden i motoreffekt, som gjorde att bensintraktorn bleve billigare per hästkraft än fotogentraktorn. I den mån en effektökning av 13 % vore som ett genomsnitt tillämpligt för de traktorer, som i fortsättningen såldes i Sverige, skulle denna effektökning i förening med 200 kronor lägre inköpspris medföra, att bensintraktorerna kunde inköpas till ca 15 % lägre pris per hästkraft än fotogentraktorerna. Antog man vidare, att genomsnittspriset bleve 8 000 kronor per traktor, inklusive extra utrustning, skulle jordbrukarna kunna minska sina utgifter med 1 200 kronor per traktor vid inköp av en bensintraktor i stället för fotogentraktor. För en total nyanskaffning av exempelvis 5 000 fotogentraktorer per år skulle detta betyda en besparing av 6 miljoner kronor. En dylik kalkyl vore emellertid mycket osäker. — Man kunde räkna med 5 à 8 % lägre bränsleförbrukning (uttryckt i liter per hästkrafttimme) hos bensinmotorn än hos fotogenmotorn. Antog man, att det framdeles årligen skulle nyanskaffas, förutom bensin- och brännoljedrivna traktorer, 5 000 fotogendrivna traktorer med en medelförbrukning av 3 400 liter per år samt att jordbrukarna i stället valde bensindrivna, uppstode en årlig besparing av 850 à 1 360 m³ bränsle. Det sagda gällde för motorer, som vore utrustade för bensindrifft resp. fotogendrifft. Som det vore oekonomiskt att använda bensin i traktorer, som vore gjorda för fotogendrifft, om inte motorerna omändrades för bensindrifft, vore det sannolikt, att dylik ändring efter hand vidtoges för flertalet. Komme efter några år alia de 45 000 fotogentraktorerna att ha ändrats, minskades bränsleförbrukningen för dessa från 150 000 m³ till 142 000 à 138 000 m³, varigenom en besparing gjordes av i runt tal 10 000 m³ bränsle per år. I realiteten finge man räkna med att det dröjde minst ett par år, innan ens huvudparten fotogentraktorer ändrats, och en hel del bleve väl över huvud taget icke ändrade. En sådan ändring medförde en kostnad för en mindre eller medelstor traktor av 300 à 400 kronor, inklusive arbete, men kunde i undantagsfall uppgå till något högre belopp, då frågan vore om traktor av sådana fabrikat, att ändring av förvärmningsanordningen erfordrades. På grund av ändringskostnadens storlek borde man sannolikt räkna med att många jordbrukare väntade med att vidtaga ändringen, till dess att traktorn vore så hårt sliten, att den behövde genomgå en grundlig renovering, varvid nyssnämnda extra kostnad för ändringen bortföлле. Traktorernas omändring från fotogendrifft till bensindrifft kunde antagas komma att ske successivt, uppskattningsvis under 5—7 år efter det att bensinen mera allmänt fått ersätta fotogenen såsom motorbränsle.

Vidare vill utskottet nämna, att muntliga upplysningar i frågan om restitutions av skatt för bensin, som använts vid jordbruksdrifft, lämnats inför utskottet av *dels* civilingenjören T. G. I. Lundström, statens maskinprovningar, Ultuna, *dels* ock byråchefen Sven Palmi, statens jordbruksnämnd.

Civilingenjören Lundström har inför utskottet bestyrkt riktigheten av det utav Lantbrukshögskolans maskintekniska institution, Ultuna, till utskottet avgivna utlåtandet samt därvid särskilt framhållit följande: Den fotogendrivna motorn vore den mest olämpliga traktormotorn vid jordbruket. Detta förhållande hade framträtt i högre grad än tidigare sedan traktorerna börjat utrustas med gummihjul. Numera försåldes endast gummihjulstraktorer, vilka kunde utnyttjas även såsom transportmaskiner och därvid fullgjorde samma arbete som lastbilar. Bensintraktorerna vore tekniskt fördelaktigare och mera ekonomiska än fotogentraktorer; effekten hos sistnämnda traktorer vore 13—15 procent lägre än hos bensintraktorerna. För att visa effektökningen i praktiskt arbete hade försök gjorts med traktor av typen Volvo T 22. Det hade därvid visat sig att bensindriven traktor droge tvåskärrig plog, medan vid fotogendrift endast enskärig plog kunde användas. Vidare kunde framhållas att smörjoljeförbrukningen vore avsevärt högre vid körning med fotogentraktorer än med bensintraktorer. Dessutom vore fotogentraktorerna mera kostsamma i inköp; för fotogentraktorer fordrades en extra tank för startbensin och extra kranar ävensom förvärmningsanordningar. Livslängden för en fotogentraktor vore troligen lägre än för en bensintraktor. Framtidens traktorer vid jordbruket komme troligen att utgöras av dieseltraktorer, men ännu under många år framåt komme bensintraktorerna att anses såsom de lättare och billigare traktorerna vid de mindre och medelstora jordbruken.

Byråchefen Palmi har inför utskottet lämnat en närmare redogörelse för hur restitutionen av skatt för bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer i praktiken genomförts för tiden den 1 april 1948—30 juni 1950 och därvid företett bl. a. statens livsmedelskommissions cirkulär rörande restitutionen under första halvåret 1950 och därtill hörande ansökningsblankett. Nämnda cirkulär har såsom *Bilaga A* fogats vid detta betänkande. Byråchefen Palmi har sedermera sammanställt sina övriga inför utskottet lämnade upplysningar i en särskild promemoria, vilken intagits här nedan såsom *Bilaga B*.

Slutligen vill utskottet framhålla, att utskottet tagit del av det betänkande, som framlagts av nyssnämnda sakkunniga den 30 november 1949, ävensom de däröver avgivna remissyttrandena. Vidare har för utskottet varit tillgängliga dels en av de sakkunniga avlåten skrivelse den 16 maj 1950, däri de sakkunniga slutredovisat sitt uppdrag, och dels ett flertal framställningar, som ingivits till Kungl. Maj:t under åren 1948—1950 och som avse restitution av skatt för bensin som användes inom industrien, skogsbruket och försvarsväsendet.

Utskottets yttrande.

I nu förevarande proposition nr 178, som är dagtecknad den 3 mars 1950, har Kungl. Maj:t hemställt, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatten å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1949 — förordna om restitution av tilläggsskatt å sådan bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1951. Sedermera har emellertid Kungl. Maj:t genom propositionen den 31 mars 1950 nr 237 för riksdagen framlagt förslag om sådan ändring i beskattningen av bensin, att tilläggsskatten skulle upphävas med utgången av år 1950 och att den ordinarie skatten skulle från och med den 1 januari 1951 höjas från 18 till 25 öre för liter. Detta förslag har godkänts av riksdagen. Med hänsyn härtill kommer propositionen nr 178 numera att i realiteten avse restitution av tilläggsskatten å bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer endast under sista halvåret 1950. Denna proposition har alltså en förhållandevis begränsad räckvidd.

Däremot ha i de motioner, som utskottet upptagit till behandling i detta sammanhang, framställts yrkanden om restitution av skatt för bensin, som använts inom ett flertal andra områden än som föreslagits i propositionen, och dessa yrkanden avse i flera fall både tilläggsskatten och den ordinarie skatten å bensin. Sålunda har yrkats i de likalydande motionerna I: 456 (av herrar Hällgren och Spetz) och II: 551 (av herr Utbult m. fl.), att riksdagen måtte besluta *dels* att de förslag, som framlagts av de sakkunniga i deras betänkande den 30 november 1949 i avseende å restitution av tilläggsskatt å bensin, som förbrukades vid yrkesmässigt bedrivet fiske, skulle lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1950, *dels ock* att de sakkunnigas förslag den 1 mars 1949 om restitution av tilläggsskatt för bensin, som under den gångna tiden använts för yrkesmässigt bedrivet fiske, måtte antagas av riksdagen. I de likalydande motionerna I: 457 (av herr Karl Persson m. fl.) och II: 550 (av herr Hansson i Skegrie m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1950/51 förordna om restitution av såväl tilläggsskatt som ordinarie skatt på bensin, som användes i jordbruksdriften, trädgårdsodlingen samt av det yrkesmässigt bedrivna fisket enligt vad de sakkunniga föreslagit i sitt den 30 november 1949 avgivna betänkande dock med vissa i motionerna angivna jämkningar. Vidare har i motionen I: 458 (av herr Falk) yrkats, att riksdagen måtte *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som tillämpats vid restitution av tilläggsskatt å bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1949, förordna om restitution av all skatt å bensin, som förbrukades vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden den 1 januari 1950—den 30 juni 1951, *dels ock* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föran-

stalta om skyndsamt utredning angående vägs kattens fördelning på fordon och drivmedel samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I de likalydande motionerna I: 164 (av herrar Wehtje och Carl Eric Ericsson) och II: 198 (av herr Edström) har yrkats, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning med beaktande av i motionerna anförda synpunkter angående utvidgning av rätten till restitution av skatt för bensin och motorbrännolja, som förbrukades av industriföretag annorledes än såsom drivmedel för fordon som trafikerade allmänna vägar.

Vad först angår det i propositionen framlagda förslaget om restitution av tilläggsskatt för bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1951 vill utskottet erinra om att en restitutionsrätt av ungefär samma omfattning som den i propositionen föreslagna varit gällande under tiden den 1 april 1948—den 30 juni 1950. Nämnda restitution har genomförts i tre etapper, av vilka de två första, som avsett de tre sista kvartalen 1948 respektive hela året 1949, i stort sett anknutits till då gällande ransoneringsystem i fråga om bensin och genomförts under statens livsmedelskommissions överinseende och kontroll. Restitutionen under den tredje etappen, som avsett första halvåret 1950, har — sedan bensinransoneringen avvecklats i november 1949 — grundats på det schematiska normsystem, som tillkommit under ransonerings tiden och enligt vilket restitution beviljats för ett visst antal liter bensin som fastställts med hänsyn till storleken av för vissa ändamål bearbetad jordbruksareal och vissa transporter. Restitutionsärendena avseende första halvåret 1950 ha handlagts av statens jordbruksnämnd. Från utskottets sida finnes ingen anledning till erinran emot att — sedan tilläggsskatten numera upphävts med utgången av år 1950 — restitutionsrätten utsträcker att omfatta tilläggsskatt å bensin som förbrukats till jordbrukets bensindrivna traktorer under andra halvåret 1950. För sistnämnda tid torde restitutionen bära genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid motsvarande restitution under första halvåret 1950. Utskottet förordar alltså, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitutionen av tilläggsskatten å bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under första halvåret 1950 — förordna om restitution av tilläggsskatten å sådan bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer under andra halvåret 1950.

Såsom förut nämnts har i de likalydande motionerna I: 457 och II: 550 yrkats, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1950 förordna om restitution av såväl tilläggsskatten som den ordinarie skatten på bensin som användes i bl. a. jordbruksdriften och trädgårdsodlingen, vilken restitution skulle ske i enlighet med vad som föreslagits i det tidigare berörda sakkunnigbetänkandet den 30 november 1949 dock

med vissa smärre jämkningar. Detta sakkunnigförslag, som motionärerna sålunda anse böra i huvudsak godtagas, har emellertid under remissbehandlingen utsatts för åtskillig kritik, och departementschefen har för sin del uttalat, att förslaget icke utan en tidskrävande överarbetning kunde läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Även utskottet är av den meningen, att förslaget icke kan utan ytterligare överväganden genomföras. Utskottet finner sig därför icke kunna tillstyrka att en restitutionsrätt nu införes för jordbruksdrift och trädgårdsodling i enlighet med vad som föreslagits i nyssnämnda två motioner.

Emellertid har utskottet — i anslutning till motionen I: 458 — närmare övervägt, huruvida det icke kunde anses motiverat att för jordbrukets del, utan ytterligare uppskov, genomföra en mera begränsad restitutionsrätt, nämligen såvitt angår den ordinarie skatten å bensin som användes vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

Mot en sådan ordning kan måhända göras gällande, att, om statsmakterna skulle anse det lämpligt med en utvidgning av nu gällande bestämmelser om rätt till restitution av den ordinarie bensinskatten, detta spörsmål bör upptagas till omprövning i hela sin vidd och icke genomföras på ett begränsat område.

Häremot kan till en början erinras, att jordbruket i fråga om restitutionsrätten till bensinskatt redan kommit att intaga en särställning. Därtill kommer, att enligt utskottets uppfattning särskilda omständigheter motivera, att skatten å den bensin som användes vid jordbruket till bensindrivna traktorer, utan ytterligare undanskjutande av frågan härom, göres till föremål för restitution. Av den i ärendet föreliggande utredningen framgår nämligen, att bensintraktorer äro väsentligt överlägsna fotogentraktorer i jordbruksdrift; bensindriften medför sålunda högre effekt vid traktorns utnyttjande, sparar bränsle och smörjolja samt är på grund av bensintraktorernas enklare skötsel mera arbetsbesparande. Dessutom ställa sig bensintraktorerna billigare i inköp än fotogentraktorerna. Ur nationalekonomisk synpunkt skulle det vara till fördel för landet om en allmän övergång kunde ske från fotogen- till bensintraktorer; bland annat skulle besparingar kunna ske i fråga om utländsk valuta som erfordras för inköp av fotogentraktorer och av drivmedel till traktordriften. Därest ej beskattningen av bensin som förbrukas i jordbruksdrift med det snaraste borttages, torde bensintraktorerna komma att till största delen försvinna från jordbruket; och detta skulle betyda att för jordbruket komme framdeles att anskaffas dyrbarare maskiner än nödvändigt, att dessa maskiner även komme att bli mindre effektiva och att en önskvärd rationalisering av jordbruket förhindrades.

Vidare må framhållas, att ett borttagande av bensinbeskattningen på detta begränsade område skulle medföra en reducering av de i jordbrukskalkylen ingående utgiftsposterna — bl. a. för kapital- och räntekostnader samt för inköp av drivmedel — varför en restitutionsrätt skulle nedbringa jordbrukets kostnader.

Enligt inför utskottet lämnade upplysningar har det hittillsvarande systemet för restitution av tilläggsskatten å bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer i stort sett fungerat tillfredsställande, jämväl under tiden efter det att bensinransoneringen upphört. Ej heller synas administrationskostnaderna för detta system ha uppgått till några större belopp.

Därest omedelbara åtgärder vidtoges för att införa en restitutionsrätt i fråga om den ordinarie bensinskatten, på sätt yrkats i motionen I: 458, skulle även den fördelen uppkomma, att hittills vunna erfarenheter vid restitution av tilläggsskatten skulle kunna bättre utnyttjas och vidgas än om den föreslagna restitutionsrätten skulle komma till stånd först i ett senare sammanhang. Vid ett dröjsmål med restitutionsrättens genomförande skulle även den nu upptränade personalen vid länsstyrelserna och statens jordbruksnämnd komma att inriktas på andra uppgifter samt fullständigandet och effektiviseringen av de hittills uppbyggda kortregistren avbrytas.

Såsom ytterligare skäl för statsmakterna att snarast möjligt medgiva rätt till restitution i den begränsade omfattning varom här är fråga vill utskottet särskilt framföra, att de påtalade olägenheterna med bensinbeskattningen icke kunna undanröjas genom kollektiv restitution och att i Danmark ett individuellt restitutionsförfarande på detta område ansetts kunna genomföras.

I enlighet med vad sålunda anförts tillstyrker utskottet, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatt å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under första halvåret 1950 — förordna om restitution av den ordinarie skatten å bensin, som förbrukas för nu nämnda ändamål. Denna restitutionsrätt torde lämpligast böra vinna tillämpning från och med den 1 januari 1951 och gälla tills vidare utan någon tidsbegränsning.

Därest den av utskottet nu föreslagna restitutionsrätten genomföres, framstår det såsom särskilt angeläget att frågan om restitution av skatt för bensin, som vid jordbruket användes för andra ändamål än för bensindrivna traktorer eller för körning på allmän väg, blir löst. Utskottet förordar därför att en översyn snarast kommer till stånd av det senast avgivna sakkunnigbetänkandet i dessa delar. Vid en sådan översyn torde åtminstone i viss utsträckning kunna utnyttjas erfarenheterna av det hittills tillämpade restitutionsförfarandet. Vidare torde det vara av intresse att tidigare verkställda undersökningar av möjligheterna att tillhandahålla färgad, skattefri bensin fullföljas.

Beträffande spørsmålet om rätt till restitution av skatt för bensin, som använts vid yrkesmässigt bedrivet fiske — vilket spørsmål behandlats i de likalydande motionerna I: 456 och II: 551 samt i de likalydande motionerna I: 457 och II: 550 — är utskottet av den uppfattningen, att den ordinarie skatten för bensin som användes för detta ändamål alltjämt bör restitueras

kollektivt. För tilläggsskatten, som infördes den 1 april 1948 och som kommer att utgå till och med den 31 december 1950, ha däremot utövarna av det yrkesmässigt bedrivna fisket icke erhållit någon kompensation. Såsom 1948 års bevillningsutskott förutsatt bör sådan kompensation lämnas. Såvitt utskottet kunnat finna har emellertid ännu icke framkommit något förslag härutinnan som kan anses innebära en tillfredsställande lösning efter den individuella restitutionens linje. Vid sådant förhållande synes enda möjligheten vara att utsträcka den hittillsvarande kollektiva restitutionen av den ordinarie skatten att omfatta även tilläggsskatten under den tidsperiod då sådan skatt utgått. Det kan givetvis icke komma i fråga att ett belopp, motsvarande den tilläggsskatt som betalats av fiskets utövarare under hela nyssnämnda tidsperiod, skall restitueras kollektivt under en så begränsad tid som endast ett budgetår, utan en utvidgning av restitutionsrätten i enlighet med vad utskottet här förordat bör utsträckas över en följd av år. Då denna utvidgning av den kollektiva restitutionsrätten bör genomföras vid sidan av den hittillsvarande rätten till kollektiv restitution, synes det erforderligt att ett uttryckligt bemyndigande lämnas åt Kungl. Maj:t av riksdagen i nu förevarande hänseende.

I vidare mån än vad som framgår av utskottets yttrande härovan beträffande frågan om restitution av skatt för bensin, som använts vid yrkesmässigt bedrivet fiske, kan utskottet icke tillstyrka vare sig de likalydande motionerna I: 456 och II: 551 eller de likalydande motionerna I: 457 och II: 550, sistnämnda två motioner såvitt de avse lättnad i beskattningen av bensin till det yrkesmässigt bedrivna fisket.

Vad angår de likalydande motionerna I: 164 och II: 198 utmynna dessa i en hemställan om utredning av frågan om utvidgad rätt till restitution av skatt för bensin som användes inom industrien. Då utskottet, enligt vad förut anförts, funnit sig böra tillstyrka en översyn av bestämmelserna om restitution av skatt för bensin, som förbrukas vid jordbruket, torde det vara lämpligt att vid sagda översyn behandlas jämväl de spörsmål som berörts i förevarande två motioner.

Med hänsyn härtill och då för utskottet upplysts att åtskilliga andra restitutionsspörsmål föreligga, som kräva närmare undersökning, torde den av utskottet förordade översynen av rätten till restitution av skatt för bensin böra göras allsidig och förutsättningslös. Samtidigt vill utskottet emellertid understryka att då vad utskottet föreslagit i fråga om rätten till restitution av skatt för bensin, som användes till jordbrukets bensindrivna traktorer, måste anses såsom en provisorisk lösning, det är angeläget att översynen sker snarast möjligt.

Slutligen har utskottet att taga ställning till det i motionen I: 458 framställda yrkandet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om skyndsamt utredning angående vägskattens fördelning på fordon och drivmedel samt för riksdagen framlägga

det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Då emellertid denna fråga icke kan anses äga något mera direkt samband med utformningen av restitutionsrätten beträffande bensinskatten, har utskottet icke funnit sig böra i detta sammanhang göra någon närmare undersökning rörande förutsättningarna för en utredning i det i motionen angivna syftet. På grund härav och då utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t även utan särskild hemställan härom från riksdagens sida har sin uppmärksamhet fäst på nyssnämnda fråga, avstyrker utskottet bifall till motionen I: 458 i förevarande del.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 178 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatten å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under första halvåret 1950 — förordna om restitution av tilläggsskatt å sådan bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer under andra halvåret 1950;

B) att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatten å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under första halvåret 1950 — förordna om restitution av den enligt 1929 års förordning utgående skatten å bensin, som från och med den 1 januari 1951 och tills vidare förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer, ävensom i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av vad i detta betänkande anförts, skyndsamt föranstalta om en allsidig och förutsättningslös utredning angående rätten till restitution av skatt å bensin samt för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda;

C) att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: 456 (av herrar Hällgren och Spetz) samt II: 551 (av herr Utbult m. fl.) ävensom de likalydande motionerna I: 457 (av herr Karl Persson m. fl.) och II: 550 (av herr Hansson i Skegrie m. fl.) uppdraga åt Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av kollektiv, restitution av tilläggsskatten å bensin, som använts vid yrkesmässigt bedrivet fiske under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950; samt

D) att följande motioner, nämligen:
de likalydande motionerna I: 164 av herrar Wehtje och Carl Eric Ericsson samt II: 198 av herr Edström,
de likalydande motionerna I: 456 av herrar Hällgren och Spetz samt II: 551 av herr Utbult m. fl.,
de likalydande motionerna I: 457 av herr Karl Persson m. fl. och II: 550 av herr Hansson i Skegrie m. fl., samt motionen I: 458 av herr Falk,
i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 november 1950.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Velander, Heüman, Franzon, Niklasson, Wehtje, Falk, Ramberg, Rosander, Petrén och Werner samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Jonsson i Skedsbygd, Orgård, Sundström, Persson i Svensköp*, Sjölin, Brandt*, Kärlander och Nilsson i Svalöv.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservat ion

av herrar *Olsson* i Gävle, *Heüman*, *Franzon*, *Ramberg*, *Rosander*, *Orgård*, *Sundström*, *Brandt* och *Kärlander*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort erhålla följande lydelse:

I nu förevarande — — — (= utskottet s. 13 rad 2 uppfifrån—s. 14 rad 7 nedifrån) — — — under andra halvåret 1950.

Beträffande spørsmålet om rätt till restitution av skatt å bensin som förbrukas i jordbruket ha, såsom förut antytts, i flera av de förut omnämnda motionerna framställtts yrkanden, vilka gå avsevärt längre än vad i propositionen föreslagits. Sålunda har yrkats i de likalydande motionerna I: 457 och II: 550, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1950 förordna om restitution av såväl tilläggsskatten som den ordinarie skatten på bensin som användes i bl. a. jordbruksdriften och trädgårdsodlingen, vilken restitution skulle ske i enlighet med vad som föreslagits i det tidigare berörda sakkunnigbetänkandet den 30 november 1949 dock med vissa smärre jämkningar. Vidare har i motionen I: 458 hemställtts bl. a. att riksdagen måtte besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig

överensstämmelse med de grunder, vilka tillämpats vid restitution av tilläggsskatt å bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1949 — förordna om restitution av all skatt å bensin som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden den 1 januari 1950—den 30 juni 1951.

Därjämte må erinras om att i de likalydande motionerna I: 164 och II: 198 hemställts om utredning i syfte att utvidga den för industrien gällande rätten till restitution av bensinskatt.

I anledning av dessa yrkanden vill utskottet erinra om de svårigheter som, enligt ett flertal undersökningar under de senaste årtiondena, föreligga då det gällt att utforma ett förslag till restitution av skatt å bensin, använd inom jordbruket. Slutresultatet av dessa undersökningar ha städse blivit, att någon praktisk lösning av restitutionsfrågan icke kunnat anvisas, varför frågan varje gång fått falla. Vidare må hänvisas till vad som förekom vid 1948 års riksdag i samband med införandet av tilläggsskatten å bensin, vilken tilläggsskatt medförde en höjning av bensinbeskattningen från 18 till 45 öre för liter. Enligt vad 1948 års bevillningsutskott anförde ansåg utskottet sig icke kunna anvisa någon slutgiltig lösning av frågan om rätt till restitution av skatt å bensin, som användes för jordbrukets drift, utan denna fråga borde göras till föremål för närmare utredning. Samma bevillningsutskott framhöll emellertid vidare att — med hänsyn bl. a. till en då verkställd import av bensindrivna traktorer från England — det syntes angeläget att restitutionen av skatt å bensin för nyssnämnda ändamål medgaves åtminstone i viss utsträckning redan från och med den 1 april 1948, och utskottet förordade därför, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — därest det skulle visa sig praktiskt möjligt att genomföra en individuell restitution av *tilläggsskatten* å bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer — förordna om sådan restitution under en närmare angiven tidsperiod. Dessa uttalanden och förslag godkändes av 1948 års riksdag.

Av vad 1948 års bevillningsutskott sålunda anförde framgår att utskottet såvitt angår omfattningen av rätten till restitution av skatt å bensin för jordbruksdrift uppdrog en markerad skillnadslinje mellan den ordinarie skatten och tilläggsskatten å bensin; för jordbrukets bensindrivna traktorer förordades alltså en fullständig restitution av tilläggsskatten medan däremot den ordinarie skatten fortfarande skulle utgå med sitt fulla belopp.

Den av 1948 års riksdag begärda utredningen av frågan om rätt till restitution av skatt för bensin, som användes för jordbruksdrift, har numera kommit till stånd genom det förut omnämnda sakkunnigbetänkandet den 30 november 1949. I detta betänkande har föreslagits, att en fullständig restitutionsrätt skulle införas — efter ett flertal olika system — i fråga om skatten för all bensin, som förbrukades vid jordbrukets drift dock med undantag för körning å allmän väg. I betänkandet har vidare behandlats möjligheterna att genomföra en restitutionsrätt på flera andra områden. Beträffande detta betänkande har emellertid föredragande departementschefen i propositionen nr 178 erinrat om den kritik som under remissbehandlingen riktats

mot betänkandet, och departementschefen har vidare uttalat, att han — utan att taga ställning till frågan om det principiellt berättigade i kravet på restitution för de i betänkandet behandlade spörsmålen — kommit till den uppfattningen att betänkandet i vart fall icke kunde utan en tidskrävande överarbetning läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Jämväl utskottet, som tagit närmare del av innehållet i nyssnämnda sakkunnigbetänkande och de däröver avgivna remissutlåtandena, anser de i betänkandet framlagda förslagen ogenomförbara, särskilt med hänsyn till omöjligheten att upprätta en kontroll över restitutionen och även på grund av den stora administrativa apparat som säkerligen skulle bli erforderlig för ett ur allmän synpunkt godtagbart handhavande av restitutionsärendena. Utskottet kan därför icke biträda de yrkanden om ett omedelbart genomförande av betänkandet, som framställts i de likalydande motionerna I: 457 och II: 550.

Utskottet anser sig emellertid icke böra stanna vid enbart ett avstyrkande av de föreliggande yrkandena om införande av rätt till restitution av den ordinarie skatten på bensin. Utskottet anser nämligen, att frågan om rätt till restitution av all skatt för bensin som användes inom jordbruket är, åtminstone sett på längre sikt, av stor betydelse icke endast för jordbruket såsom sådant utan även för landet i dess helhet. Utskottet har sålunda ett positivt intresse för att jordbrukets restitutionsfråga blir löst på ett ändamålsenligt sätt. Samma intresse hyser utskottet även till frågan om rätt till restitution av skatt för bensin som användes för andra ändamål än för framdrivande av fordon å allmän väg, exempelvis inom industrien, skogsbruket och försvarsväsendet. Då en definitiv lösning av samtliga restitutionsfrågor får anses vara en angelägen uppgift för statsmakterna och då — såsom jämväl departementschefen anfört — dessa spörsmål kräva ytterligare undersökningar, förordar utskottet att en allmän översyn verkställes av nu gällande bestämmelser om rätt till restitution av bensinskatt. Vid en sådan översyn, som bör med det snaraste komma till stånd, torde böra beaktas de anspråk på restitutionsrätt, som anförts eller komma att anföras från bl. a. olika områden av näringslivet, dock torde vid översynen i första hand jordbrukets restitutionsproblem böra göras till föremål för utredning. Något hinder bör alltså icke föreligga, att den av utskottet förordade översynen genomföres i olika etapper.

Utskottet har därefter att taga ställning till det i motionen I: 458 framlagda yrkandet, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att genomföra en restitutionsrätt med avseende å den *ordinarie* skatten på bensin som användes vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

Såsom nyss anförts har utskottet ett bestämt intresse för att frågan om rätten till restitution av skatt för bensin, som användes för — bland annat — jordbrukets drift, löses med det snaraste; denna inställning hyser utskottet icke minst i fråga om skatten å bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer. Utskottet vill sålunda erinra om att utskottet i detta betänkande förordat en allmän översyn av lagstiftningen på förevarande område.

Å andra sidan måste verkligt övertygande skäl förebringas för att utskottet skall kunna intaga den ståndpunkten, att — samtidigt som en allmän översyn tillstyrkes på ett visst område — utskottet i fråga om en begränsad sektor av samma område föreslår omedelbara åtgärder, vilka kunna föregripa det slutliga resultatet av den allmänna översynen. Enligt utskottets mening synes det diskutabelt, huruvida några dylika omedelbara åtgärder verkligen kunna anses påkallade. Då restitutionsfrågan behandlades vid 1948 års riksdag gjordes inga utfästelser från riksdagens sida beträffande den ordinarie skatten. Att ett till omfattningen och tiden begränsat be- myndigande för Kungl. Maj:t att restituera tilläggsskatten den gången lämnades av riksdagen berodde huvudsakligen på att den av krisförhållandena betingade skärpningen av bensinbeskattningen kom att sammanfalla med en just då omfattande och för landets försörjning betydelsefull import av bensindrivna traktorer från England. Dessutom är att märka att den ordinarie bensinskatten hela tiden utgått för bensin som använts till bensindrivna traktorer. Då på förevarande område hittills icke förekommit annat än att tilläggsskatten borttagits, räknat från och med 1951 års ingång, föreligger i själva verket icke någon anledning att nu upptaga till behandling frågan om eventuell restitution av den ordinarie bensinskatten. Utskottet bortser härvid från att sistnämnda skatt den 1 januari 1951 kommer att höjas med 7 öre för liter; utskottet anser nämligen att denna höjning — även om den betyder en ökad skillnad i driftkostnaderna för bensin- och fotogendrivna traktorer — i allt fall innebär i huvudsak endast en anpassning av skattens nominella belopp efter den högre allmänna prisnivå som uppkommit efter år 1945 då den nu gällande skattesatsen fastställdes.

Vidare vill utskottet framhålla att, såvitt framgår av de för utskottet tillgängliga siffrorna rörande antalet bensindrivna traktorer, någon minskning av detta antal icke inträtt under tiden efter den 1 april 1948, då tilläggsskatten på bensin med undantag för bensinen till nyssnämnda traktorer infördes. Det synes icke vara anledning förmoda, att antalet bensindrivna traktorer kommer att reduceras, därest — liksom hittills — den ordinarie skatten får utgå i förevarande fall även i fortsättningen intill dess den allmänna översynen av restitutionslagstiftningen inom en snar framtid blivit genomförd.

Inom utskottet har gjorts gällande, att ett borttagande även av den ordinarie skatten för bensin som användes till bensindrivna traktorer vid jordbruket skulle få betydande återverkningar på jordbrukskalkylen i så måtto, att jordbrukets kostnader skulle på flera punkter kunna reduceras. I anledning härav vill utskottet framhålla, att återverkningarna på jordbrukskalkylen i kostnadsreducerande riktning knappast kunna inträda omedelbart vid ett totalt borttagande av bensinskatten, eftersom en mera allmän övergång till bensindrivna traktorer icke kan ske från en dag till annan utan kommer att taga en längre tid i anspråk. Samma synpunkt äger på motsvarande sätt giltighet vid bedömandet om riskerna för en övergång från bensin- till fotogendrift, därest icke det i motionen I: 458 framställda

önskemålet omedelbart tillgodoses. Även om den ordinarie bensinskatten kvarstår efter den 31 december 1950 kommer därför icke, såvitt utskottet kan finna, någon mera omfattande förändring i jordbrukets traktorbestånd att inträda. Däremot skulle ett bifall till sagda motion omedelbart få det synliga resultatet, att statsverket för restitutionens genomförande åsamkas en utgift av omkring 1,5 miljoner kronor för år räknat.

Slutligen kan utskottet icke bortse ifrån att ett omedelbart genomförande av den motionsledes påyrkade rätten till restitution av den ordinarie skatten för bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer skulle för en viss kategori yrkesutövare betyda ett gynnande som kan väcka berättigade erinringar från andra yrkesutövaras sida.

Med hänsyn härtill och med understrykande av att ett bifall till motionen I: 458 skulle innebära, att riksdagen fattade beslut i en sakfråga och samtidigt påyrkade, att en utredning skulle göras om möjligheterna att praktiskt lösa bl. a. samma sakfråga, anser utskottet sig icke kunna nu förorda bifall till nämnda motion.

Beträffande spörsmålet — — — (= utskottet s. 16 rad 5 nedifrån—s. 17 rad 24 uppifrån) — — — bedrivna fisket.

Vad angår de likalydande motionerna I: 164 och II: 198 utmyнна dessa i en hemställan om utredning av frågan om utvidgad rätt till restitution av skatt för bensin som användes inom industrien. Då utskottet, enligt vad förut anförts, funnit sig böra tillstyrka, att en allmän översyn verkställs av gällande bestämmelser om rätt till restitution av bensinskatt, böra självfallet — på sätt utskottet i det föregående antytt — nu förevarande yrkanden övervägas i samband med nämnda översyn. Yrkandena i fråga torde få anses besvarade genom vad utskottet sålunda föreslagit.

Slutligen har — — — (= utskottet s. 17 rad 4 nedifrån—s. 18 rad 8 uppifrån) — — — förevarande del.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — — — (= utskottet s. 18 rad 11—rad 19 uppifrån) — — — andra halvåret 1950;

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt föranstalta om en allmän översyn av bestämmelserna om rätt till restitution av skatt å bensin som förbrukas för andra ändamål än för trafik på allmän väg — därvid i första hand restitutionsrätten i fråga om vid jordbruket använd bensin bör om-

Bevillningsutskottets betänkande nr 66.

prövas — samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna översyn kan föranleda;

C) att riksdagen måtte i anledning av de likalydande — — — (= utskottet s. 18 rad 9—rad 1 nedifrån) — — — den 31 december 1950; samt

D) att följande motioner — — — (= utskottet s. 19 rad 1 —rad 11 uppifrån) — — — riksdagens åtgärd.

Bilaga A.

Avskrift av statens livsmedelskommissions cirkulär nr 3406/1950 ang. bestämmelser om restitution av tilläggsskatt på bensin, som under första halvåret 1950 använts för jordbrukets bensindrivna traktorer.

Statens livsmedelskommission har med stöd av givet bemyndigande i cirkuläret nr 3369 meddelat bestämmelser om restitution i viss utsträckning av tilläggsskatt på bensin, som under tiden den 1 april—den 31 december 1949 använts för jordbruksändamål. Med stöd av riksdagens bemyndigande har Kungl. Maj:t den 9 juni 1950 meddelat beslut rörande motsvarande restitution för tiden den 1 januari—den 30 juni 1950. Beslutet innebär, att restitutionen liksom tidigare skall avse allenast tilläggsskatt på bensin, som för rena jordbruksändamål förbrukats till bensindrivna traktorer. Beslutet innebär vidare, att den minimiförbrukning av bensin, som är förutsättning för restitution, fortfarande skall utgöra 200 liter. I förhållande till vad tidigare gällt innebär emellertid beslutet den ändringen, att beräkandet av restitutionen fortsättningsvis skall ske på grundval av vissa normal i stället för att tidigare restitutionen i huvudsak grundats på de under bensinransoneringen tilldelade kvantiteterna. Vidare kräves fortsättningsvis alltid att kvitto på inköpt bensin företes av den som söker restitution.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt livsmedelskommissionen att vidtaga erforderliga åtgärder för restitutionens genomförande. I anledning härav har livsmedelskommissionen meddelat följande bestämmelser.

A. Restitutionens omfattning.

1. Restitution lämnas för bensin, som under första halvåret 1950 inom jordbruket använts till bensindrivna traktorer för något av följande ändamål:

- a) Traktordrift för vårbruk, vårplöjning, trädesbearbetning under försommaren, konstgödselspridning och sådd.
- b) Transporter inom brukningsdelen.
- c) Tröskning.
- d) Andra ändamål, avseende rent jordbruksarbete.

Anm. 1. Restitution lämnas för bensin, som åtgått för t. ex. hackelseskärning och frönötning, men däremot icke för bensin, som åtgått vid gruskörning, täckdikning, skogsarbeten och liknande.

Anm. 2. Till traktorer räknas i detta cirkulär även dragbilar (s. k. epatraktorer) men däremot icke jeepar eller jordfräisar.

2. Restitution beviljas endast under förutsättning att sökandens sammanlagda förbrukning av bensinbränsle för de under punkt 1 angivna ändamålen under första halvåret 1950 uppgått till minst 200 liter.

3. Restitution utgår, därest annat ej föranledes av stadgandet i punkt 4 nedan, endast för högst de i följande uppställning för olika förbrukningsändamål angivna kvantiteterna bensinbränsle (normal):

	Normer för beräkning av restitution	
a) <i>Egentlig jordbearbetning.</i>		
Plöjningsarbete	30 l per ha	
Harvning, skumplöjning, sladdning och liknande	20 »	} Oavsett hur många bearbetningar som skett
Bearbetning av potatis- och rotfruktsarealer ..	25 »	
Trädesbearbetning under försommaren	25 »	
Konstgödselspridning	5 »	
Sådd	5 »	
Sättning av potatis och rotfrukter	10 »	
Skörd av alla slag	10 »	

b) *Transporter inom brukningsdelen.*

Normen beräknas såsom en procentuell del av den inom jordbruket förekommande bensinförbrukningen för traktordrift, varvid procenttalet sättes för Norrland till högst 30 procent och för landet i övrigt till högst 20 procent av den bensinmängd, som förbrukats till de under a) angivna restitutionsberättigande ändamålen och för vilken restitution utgår.

c) *Tröskning.*

Tröskning

0,5 liter per utvunnet dt kärna.

d) *Övriga ändamål.*

För andra ändamål fastställs restitutionen i varje särskilt fall av livsmedelskommissionen på förslag av länsstyrelsen. En förteckning med exempel på ändamål, vilka — i den mån bensindriven traktor använts — böra berättiga till restitution, följer nedan:

bepudring
gröpfung
hackning
halmpressning
hissar
höpressning
ogräshackning inom jordbruket
ogrässprutning
transportfläktar.

Anm. Gödselkörning ingår i transporter; rotfruktshackning, stubbearbetning och vältning ingår i harvning m. m.

4. De i punkt 3 angivna normerna skola vara grundläggande för restitutionen. Därest särskilda förhållanden föreligga, som medföra en påtagligt större förbrukning av bensin för restitutionsberättigande ändamål än normerna angiva, må i det enskilda fallet intill 20 procents förhöjning av underlaget för restitutionens beräknande föreslås av länsstyrelsen; dock ej för transporter inom brukningsdelen.

5. Restitution för maskinhållare utgår, där beräkningar enligt punkt 3 icke kunna verkställas, enligt följande grunder:

Maskinhållare skall uppgiva det antal timmar traktorn använts för egentligt jordbruksändamål, varvid vederbörande jordbrukare på särskild blankett skall bestyrka, att timantalet är riktigt. Restitutionen beräknas efter en antagen förbrukning av 4 liter per timme.

6. Inköpen skola styrkas med verifikationer.

7. Restitution utbetalas med 27 öre per liter bensin.

Anm. I förevarande sammanhang antages lättbentyl alltid innehålla 75 procent bensin.

B. Ansökan om restitution.

8. Ansökan om restitution skall göras på blankett enligt formulär A 168. Ansökan skall i två exemplar insändas till vederbörande länsstyrelse. Vid ansökan skola fogas de avräkningsnotor och andra verifikationer, som sökanden önskar åberopa till stöd för bensininköp under första halvåret 1950.

9. Blanketter till ansökan enligt formulär A 168 komma att av länsstyrelserna utsändas till de personer, som kunna antagas vara berättigade till restitution. Om någon, som anser sig berättigad till nämnda förmån, icke erhåller ansökningsblankett, kan han rekvirera sådan hos länsstyrelsen.

C. Behandling av restitutionsansökningar.

10. Länsstyrelsen skall granska inkomna restitutionsansökningar och på ansökningsblanketten anteckna den kvantitet bensinbränsle, som länsstyrelsen förmenar bör läggas till grund för beräkning av restitution av tilläggsskatt för sökanden.

11. Sedan de i punkt 10 angivna åtgärderna vidtagits, skall länsstyrelsen insända ansökningshandlingarna till statens jordbruksnämnd, som prövar och avgör ärendena.

12. Restitution utbetalas av nämnden direkt till sökande.

Stockholm den 16 juni 1950.

Statens livsmedelskommission

J. DANIEL SVENSON

Sven Palmi

PM

rörande arbetet med utbetalande av restitution för skatt å bensin till jordbrukets traktorer.

Restitution har hittills utbetalats för tre perioder, nämligen 1/4—31/12 1948, 1/1—31/12 1949 och 1/1—30/6 1950. Först under andra perioden tog verksamheten en mera betydande omfattning, och det är på erfarenheterna från nämnda år förevarande promemoria i första hand bygger.

Verkan av systemet.

Restitutionssystemet under 1949 torde i stort ha fungerat tillfredsställande. Ett fåtal jordbrukare ha beklagat sig över att restitutionen utbetalats för sent och i några undantagsfall har man kritiserat att tilldelning icke lämnades för vissa ändamål, såsom t. ex. traktordrift på landsväg utanför brukningsdelen eller drift av hjälpmotor till skördetröska. Tiden för restitutionens utbetalande måste ju dragas ut över en relativt lång period, då personalen måste beräknas för ett kontinuerligt arbete. De sista jordbrukarna fingo sålunda icke sin restitution för 1949 förrän i början på augusti 1950. (De första ansökningarna behandlades i början på april.) Beträffande ändamålen har statens jordbruksnämnd kunnat hänvisa de klagande till av Kungl. Maj:t och Riksdagen fastställda regler, vilkas tillämpning med några få, mindre betydelsefulla undantag icke vållat några svårigheter.

För 1950, då restitutionen bygger på deklARATIONER från jordbrukarna rörande traktor användningen, ha vissa smärre svårigheter uppstått, främst sammanhängande med att traktorerna användas — förutom, och till långt övervägande delen till vissa standardarbeten (jordbearbetning, transporter inom brukningsdelen, plöjning) — även till diverse ändamål av mycket oenhetlig karaktär. För dessa arbeten hade några normer ej fastställts i förväg, men söker man nu på grund av erfarenheterna från 1950 att så småningom komma fram till lämpliga regler. Som exempel på dylika oenhetliga ändamål må nämnas bepudring, frönötning, gröpning, drift av hissar och halmpressning, för vilka ändamål traktorer undantagsvis tagas i anspråk.

Erfarenheterna rörande kontrollen göra troligt att några större anmärkningar icke kunna riktas. Arealen samt innehav av traktorer och hästar ha kunnat kontrolleras mot tidigare uppgifter hos kristidsstyrelserna. Areal användningen följer i stort vissa allmänna regler och medger härigenom en kontroll, och inköpens verifierande av säljarna ha icke givit anledning till antaganden att andra än verkligen inköpta kvantiteter bensin blivit restituerade. Den farligaste felkällan, att jordbrukare anmäla bensin förbrukad i bil för restitution, kan naturligtvis i vissa fall ha spelat en roll, men betydelsen härav torde ha begränsats genom normalens maximering av restitutionsbeloppen.

Det bör antecknas, att då ett nytt system tillämpats för 1950 har antalet till jordbrukarna för komplettering återremitterade ansökningar varit något större än under tidigare år.

Normtal.

I fråga om normtalen är att märka dels att dessa äro desamma för hela riket, dels att länsstyrelserna medgivits rätt att föreslå höjningar intill 20 %. Denna rätt har dock nästan undantagslöst icke utnyttjats av länsstyrelserna, vilka synas vara av den uppfattningen, att det ur rättvisesynpunkt är omöjligt att differentiera normtalen för de olika gårdarna inom länen. Då bestämmelsen finnes utgör den dock en säkerhetsventil, därest viss jordbrukare skulle bedömas skäligen kunna anses förbruka större kvantiteter än vad normtalen angiva.

Normtalen ha beräknats utifrån erfarenheterna från tilldelningarna av bensin under och efter kriget och ha i stort satts något lägre än dessa. Som exempel må nämnas att tilldelningen till plöjning under bensinransoneringstiden utgjorde 36 liter per ha men att normtalet för restitutionens beräknande nedskrivits till 30 liter per ha. Om erfarenheten skulle visa att ett normtal är illa avvägt kan givetvis i fortsättningen justering ske. Uppmärksamheten är riktad härpå.

Kostnaderna.

Då ärendena för första halvåret 1950 icke slutbehandlats ha kostnadskalkylerna baserats på förhållandena under 1949. Man har härvid framräknat följande arbetskostnader

för centralmyndigheten	13 900 kr.
för länsorganen	28 000 »
	Summa 41 900 kr.

För 1949 behandlades cirka	7 500 ansökningar
Kostnad per ansökan cirka.....	5:50 kr.
Till dessa arbetskostnader komma kostnader för expenser, tryckning m. m. uppskattade till	2 000 »

Arbetet med restitutionen har haft följande omfattning.

Antal liter för vilka skatt restituerats 1949.....	5 955 840 l.
utbetalad restitution	1 608 077 kr.,
vilket i genomsnitt per ansökan utgör	215 kr.

Bland restitutionstraktorerna ingå s. k. epatraktorer med ett betydande antal — kanske 40 % (siffran icke statistiskt fastställd). Dessa epatraktorer, som främst användas vid små brukningsdelar, ha i förhållande till de egentliga bensintraktorerna erhållit en liten restitution per traktor varför spridningen omkring medeltalet är stor.

I procent av det utbetalade beloppet utgöra kostnaderna för arbetslöner	2,61 %
för expenser, tryckning m. m.	0,12 %
	2,73 %.

Systemets fortsatta användbarhet.

Därest en bestående restitution av bensinskatten skulle genomföras, kommer detta sannolikt att medföra en omfattande övergång från fotogendrift till bensindrif. Hur snabbt denna kommer att genomföras är svårt att säga; detta kommer sannolikt att bero på den propaganda som kan komma att bedrivas för överföringen samt de tekniska resurser som förefinnas i de

olika orterna att vidtaga erforderliga omändringsarbeten. Tiden för övergången synes dock kunna räknas i år.

Ett restitutionssystem enligt nuvarande förfarande torde för framtiden ha samma möjligheter till kontroll som det har för dagen. Kontrollen torde även kunna skärpas allteftersom uppgifter rörande de enskilda jordbrukarnas användning av traktorer samlas hos myndigheterna för att fortsättningsvis kunna användas som jämförelsematerial. Allteftersom nya erfarenheter vinnas synes systemet också kunna förbättras i olika avseenden.

I fråga om kostnaderna torde man icke behöva räkna med full proportionalitet mot antalet ansökningar, beroende på möjligheterna att rationalisera vid större antal ävenså därpå, att vissa kostnader av engångsnatur i samband med arbetets igångsättande fortsättningsvis bortfalla. Vidare är att märka, att vid en mera allmän övergång till bensindrift antalet liter, som bli restituerade för varje jordbrukare, i genomsnitt säkerligen kommer att stiga, då fotogentraktorerna antagligen i stort användas vid större brukningsenheter. Kostnaderna i % av restituerade belopp komma därför sannolikt att sjunka.

Stockholm den 23 november 1950.

SVEN PALMI.
